

REDOSLIJED U PROCESIJAMA

U više navrata, i pismeno i usmeno, čitaoci su nam postavljali pitanja o redosljedu u procesijama. Ta su nam pitanja često zvučala previše kazuistički pa smo odgovore na njih izbjegavali prepuštajući radije voditeljima liturgijskih slavlja da organizaciju i redosljed pojedinih procesija sami prilagode svojim prilikama. Kad su u posljednje vrijeme učestala pitanja i neke potpuno oprečne praktične izvedbe, smatrali smo potrebnim izložiti problem s teološko-pastoralnog stajališta izbjegavajući ukrućenost kazuističkog pristupa jer su i liturgijski propisi i upute postavljene veoma široko s mnogo prostora za prilagodbe konkretnim prilikama.

Narod Božji na putu

Različite vrste vjerskih ophoda, ustaljenije nazivani procesije, predstavljaju veoma raširen i narodu omiljen način izražavanja religioznosti. Redovito uključuju organiziran hod vjernika od jednoga mjesta do drugoga prateći u molitvi i pjesmi križ, svetu sliku, kip nekoga sveca ili Svetootajstvo. Procesije su općereligiozni fenomen koji su kršćani prihvatili kao vanjski oblik izražavanja najdubljih sadržaja svoje kršćanske vjere. Drugi vatikanski sabor, među drugim nazivima, za Crkvu kaže da je ona "Crkva putnika" (LG 50), tj. narod "koji putuje u sadašnjem vremenu tražeći budući i trajni grad" (LG 9). To će "hodanje" trajati sve dok se Narod Božji ne svrsta u mnoštvo koje stoji pred prijestoljem Božjim i pred Janjetom (Usp. Otk 7). Ta vjernička svijest o Crkvi hodočasnici i Narodu Božjemu na putu najjasnije se predočava i najintenzivnije doživljava u vjerskim

ophodima. Zbog toga im treba pridavati dostatnu pažnju u pripremi i budno nastojanje oko skladnosti odvijanja kako bi procesije poticajno djelovale na sudionike i one koji ih samo "promatraju".

Kršćanska je liturgija po svojoj naravi dinamičnost, gibanje, kretanje, promjena ritma, događanje nečega novoga. U liturgijskim činima vjernik treba sudjelovati svim svojim bićem: i dušom i tijelom. U tom kontekstu, liturgijske procesije sasvim dobro izražavaju to osnovno obilježje kršćanske liturgije jer vjernici u njima sudjeluju cijelim svojim bićem.

Redoviti i izvanredni kršćanski ophodi

Kršćanska liturgijska praksa poznaje više vrsta ophoda. Razlikujemo ih prema vremenu uz koje su vezani, sakramentima i sakramentalima kojima su sastavni dio ili prema specifičnim prilikama koje uvjetuju sadržaj i obilježja pojedinih ophoda. Tako npr. svečano misno slavlje uključuje ophode povezane uz ulaz, prinošenje darova i pričest; sprovodni obredi uključuju nekoliko ophoda već prema različitim oblicima obreda koji se primijenjuju; tijekom crkvene godine predviđeno je nekoliko redovitih ophoda: Prikazanje Gospodinovo (Svijećnica), Cvjetnica, Vazmeno bdjenje, Tijelovo, Markovo, svetkovina naslovnika crkve ili zaštitnika mjesta ...

Uz te "redovite" ophode, postoje i "izvanredni". Njih određuje i odobrava biskupska konferencija ili mjesni ordinarij za svoje područje. Češće su u vrijeme javnih potreba i neke zajedničke nevolje pa redovito nose pokorničko obilježje. Ali, mogu biti i zahvalne za udijeljena dobročinstva pa nose radostan biljeg.

Redoslijed u ophodima

Predvoditeljima liturgijskih ophoda i ravnateljima ceremonija najviše brige zadaje organizacija pravilnoga redoslijeda u pojedinim ophodima i njihovo skladno odvijanje. Ovdje iznosimo neka pravila i praktične sugestije koje mogu pomoći voditeljima i sudionicima.

1. Ophodi koji nisu s Presvetim Sakramentom održavaju se *prije mise*, a ophodi s Presvetim Sakramentom *nakon mise* kao produženi oblik štovanja Presvetog Sakramenta posvećenog na dotičnoj misi.

2. Ophode treba prilagoditi ćudi pojedinoga naroda ili mjesta u kojemu se odvijaju (*Biskupski ceremonijal*, /dalje: BC/ br.1098).

3. Redosljed u ophodima u kojima se ne nosi Presveti Sakramenat, nego npr. kip ili slika sveca zaštitnika:

- kadioničar s kadionikom koji se dimi;
- križonoša s križem i dvojica poslužnika s upaljenim svijećama s njegove lijeve i desne strane;
- obučeni poslužnici;
- preporučljivo je da iza njih idu djeca;
- đakon s evanđelistarom ako se nosi u ophodu;
- suslavitelji (koncelebranti);
- predsjedatelj;
- kip ili slika;
- vjernici.

4. Redosljed u ophodima u kojima se nosi Presveti Sakramenat:

Sve kao gore pod 3 osim što kadioničar ide ispred predsjedatelja koji nosi Svetootajstvo, a koncelebranti i klerici iza njega prema stupnju dostojanstva. Iza klerika stupaju vjernici laici. U tim ophodima je dobro održavati postaje za koje su predloženi obrasci u posebnoj knjizi: *Red euharistijskih procesija i bogoslužje kvatri i prosnih dana*, KS, Zagreb 1985.

5. Odvijanje nekih ophoda preko godine propisano je u liturgijskim knjigama i njih treba opsluživati.

6. Pramac (smjer) kretanja ophoda od mjesta polaska do mjesta dolaska, posebno ako se "obilazi" oko crkve ili groblja, zaokreće se uvijek udesno.

Raspored vjernika u ophodima

Što se tiče rasporeda vjernika u procesijama, *neka se drže mjesni običaji* (BC, 392). U mnogim seoskim župama još je na snazi običaj da ispred svećenika idu muškarci, a iza žene. U duhu gornje upute takav se običaj može zadržati, ali u većini mjesta, posebno u gradovima, to je već deplasirano. Neukusno je rastavljati npr. bračne parove i u crkvi i u ophodima. Možda je već sazorilo vrijeme da ispred svećenika, a iza

križa, idu samo poslužnici, djeca i eventualno pjevački zbor, a svi ostali vjernici iza kipa ili slike. U svakom slučaju, treba poštivati ustaljene običaje pojedinih mjesta ali im ne treba robovati. U svakom slučaju, treba se čuvati krajnosti i svakako izbjegavati da procesije budu uzročnik svađa i podjela u župi.

Odjeća za vrijeme ophoda

Predvoditelj redovito nosi plašt ili misnicu, ostali klerici liturgijsko ruho prema svome stupnju i obliku procesije. Izuzevši procesije s Presvetim Sakramentom, biskup, ako je obučen u svetu odjeću, nosi na glavi mitru i pastirski štap ako ne mora držati u ruci neki predmet, npr. svijeću, grančicu ...

Običaj je da u procesiji svi muškarci idu gologlavi, osim vojnika ili akademskih profesora u odorama kojima je kapa sastavni dio odjeće.

Nije dopušteno da u ophodu sudjeluju djeca (a osobito ne odrasli) obučena u odjeću i maske anđela, likova iz Staroga ili Novoga zavjeta, ili pak simbola liturgijskog posuđa i slično.

Iz svega rečenoga proizlazi da Crkva preporučuje i upriličuje javne ophode (procesije) "zato da bi rabuđivala pobožnost vjernika ili da bi se spominjala Božjih dobročinstava te da bi Bogu zahvaljivala ili od Boga molila zaštitu. Zato ih treba pobožno slaviti, jer one sadrže velika božanska otajstva i oni koji ih pobožno vrše postižu spasonosne plodove kršćanske pobožnosti" (BC, 1093).

Marko Babić, ofm